

Sham Singh v. State of Punjab and another (A. S. Bains, J.)

ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਾਲਾ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਈ ਕੁਠਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1)। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 23, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ IV ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲਸੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਖਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 30 ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਂ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ। ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਹੋਣਗੇ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 15 ਫਰਵਰੀ, 1980 ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜੇਬਾ

ਏ.ਐਸ.ਬੈਂਸ ਜੇ.

ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1979 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 189।

15 ਜਨਵਰੀ 1980

ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ - ਅਧਿਆਇ 20, ਪਾਰਸ 635 ਅਤੇ 639 - ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਕੈਦੀ - ਅਜਿਹਾ ਕੈਦੀ - ਕੀ ਚੰਗੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਲਈ ਆਮ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਛੋਟ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਛੋਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਉਚਿਤ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੈਰਾ 639 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੋਟ ਦਾ ਹੋਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਜੇਲ੍ਹ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ

(1) 1963 P.L.R. 318.

Sham Singh v. State of Punjab and another (A. S. Bains, J.)

ੴ

ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਲਈ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਛੋਟ। ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਇਹ ਦੋ ਪੈਰੇ ਅਸਲ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੱਟੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੈਦ 'ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਛੋਟਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਛੋਟ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 635 ਅਤੇ 639 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਆਮ ਮਾਫ਼ੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 3 ਅਤੇ 5)।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/221 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ :-

- (a) ਇੱਕ ਰਿੱਟ, ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇਸ਼-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਧਿਆਏ 20, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਾਰਸ 635 ਅਤੇ 639; ਦੇ ਅਧਿਆਏ 20 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
- (b) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਧਿਆਏ 20 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ;
- (c) ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;
- (d) ਦੀ ਕੀਮਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਵੀ.ਕੇ.

ਡੀ ਐਸ ਬਰਾੜ, ਏ.ਏ.ਜੀ. (ਪੀ.ਬੀ.), ਰਾਜ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਏ.ਐਸ.ਬੈਂਸ, ਜੇ.

(1) ਨੂੰ 24 ਮਾਰਚ 1973 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 408 ਅਤੇ 468 ਅਧੀਨ ਚਾਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ / ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 40,500 ਹੈ। ਚਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ

Sham Singh v. State of Punjab and another (A. S. Bains, J.)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 23 ਅਕਤੂਬਰ 1976 ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਅਸਲ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਜੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 635 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 639 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ! ਮੈਨੂਅਲ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਛੋਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226/227 ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(3) ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ (ਭਾਵ ਪੈਰਾ 635 ਅਤੇ 639) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 635 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"635. ਸਾਧਾਰਨ ਮਾਫੀ ਹੇਠਲੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:-

- (a) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਗੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੋ ਦਿਨ;
- (b) ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੋ ਦਿਨ ਅਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ ਦੀ ਉਚਿਤ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਇਸ ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੋਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਛੋਟ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਉਚਿਤ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ। ਉਸ 'ਤੇ.

ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦਾ ਪੈਰਾ 639 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"639. (1) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਮਾਫੀ ਲਈ ਯੋਗ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਲ ਦਾ ਜੁਰਮ ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਛੋਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

Sham Singh v. State of Punjab and another (A. S. Bains, J.)

ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਪਰਾਧ, ਉਸਨੂੰ ਤੀਜੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਲਈ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਲਈ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਮੁਆਫੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਧਿਕਤਮ ਛੋਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ.—ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਪੈਰਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਛੋਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਜੇਲ੍ਹ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੈਦ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਲਈ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੋਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਚੰਗੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦੀ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਦੇ ਨਾਲ। ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ।

(4) ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੈਦ ਅਤੇ - ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(5) ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕੈਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਫੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। - ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"68. ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੈਦੀ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 69 ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੈਦ ਨੂੰ ਕੈਦੀ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ - ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 432 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (1) ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ,

ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੈਦੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਪੈਰੇ ਸਬ- ਸਟੈਟਿਵ ਜੇਲ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੱਟੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੈਦ 'ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਛੋਟਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਛੋਟ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨ ਮੁੜ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਪੈਰਾ 635 ਅਤੇ 639 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੈਨੂਅਲ।

(6) ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ 1 ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਗੇ ਜੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 635 ਅਤੇ 639 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟਰ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ